

# Голас Радзімы

№ 38 22 верасня 1994 г. Выдаецца з 1955 г.

(2388) Цана 20 рублёў.



У тыя ж вераснёўскія дні, калі ў Полацку прымалі Нязгасную лампаду -- сімвал Дня беларускага пісьменства і друку, у старажытным Друцку, на Віцебшчыне, прайшло свята горада. Гэта падзея паклала пачатак ажыццяўленню абвешчанай Беларускім фондам культуры доўгатэрміновай праграмы адраджэння невялікіх гарадоў і мястэчак рэспублікі. Распрацоўкай яе займаюцца вучоныя, пісьменнікі, краязнаўцы -- члены створанай пры фондзе грамадскай камісіі.

[Заканчэнне фотарэпартажу на 8-й стар.]

УРОК Наталлі НАВАЖЫЛАВАЙ

## "ЖАНЧЫНА — САМАЕ ЗАГАДКАВАЕ, САМАЕ ЦУДОЎНАЕ СТВАРЭННЕ ПРЫРОДЫ"

Я ПАПРОСТУ НАЗВАЛА ЗАНЯТКІ НАТАЛЛІ НАВАЖЫЛАВАЙ  
ФІЗКУЛЬТУРАЙ, І МАЯ СУБ'ЯСЕДНІЦА АДРАЗУ МЯНЕ ПАПРА-  
РАВІЛА: НАША РАБОТА НЕ ФІЗКУЛЬТУРА, ГЭТА ФІТНЕС —  
АЗДАРАЎЛЕННЕ.

Клуб "Багіра" -- назва сёння ўжо дастаткова папулярная: у значнай ступені дзякуючы тэлебачанню, якое рэгулярна перадае ўрокі аэробікі, якія вядзе кіраўнік клуба Наталля Наважылава. Спраўды, ўрокі Наталлі Наважылавай ніяк нельга назваць сумным словам "фізкультура", якое асабіста ў мяне асацыюецца са школьнай фізкультурнай залай, дзе сцены заўсёды фарбаваліся якой-небудзь някідкай маслянай фарбай, з недарэчнымі гумавымі кедамі і бясформеннымі цёмна-фіялетавымі трыкатажнымі штанамі, якія колькі мы ні нацягвалі пад паяскі на талі, заўсёды пузырыліся на каленках. А тут вам яркія фарбы, музыка, прыгожая спартыўная вопратка і ладныя прыгажуні жанчыны.

Чамусьці шмат год спорт у нашай краіне ўспрымаўся не столькі як адна з праяў ладу жыцця асобнага чалавека, колькі як магчымасць недзе некаму нешта даказаць -- гэта на ўзроўні палітыкаў. На больш нізкім, бытавым узроўні фізічныя заняткі стаяць у нас побач з медыцынай, бо ўзгадваем мы пра іх, калі ўжо трэба папраўляць здароўе. Вось і пачала я гутарку з Наталляй Наважылавай з таго, што ж такое для яе фізічныя заняткі, і ў прыватнасці аэробіка, якую яна выкладае: спорт, мастацтва, медыцына, а, можа, штосьці іншае!

-- Увогуле ўсё гэта я стварала для таго, каб людзі займаліся спортам, а значыць, сваім здароўем, сабой. А потым раптам зразумела, што многія ідуць у клуб проста дзеля таго, каб пабачыцца, пагаварыць, адысці ад дамашняй руцны. Мы ведаем, што ступень "шчаслівасці" жанчын -- адзін з яркіх паказчыкаў здароўя ўсяго грамадства і краіны ў цэлым. Жанчына павінна быць задаволена, тады яна будзе добрая, будзе ўсміхацца, не будзе зрываць сваё раздражненне на блізкіх. У нас жа існуе катастрафічны дэфіцыт зносін для жанчын пасля дваццаці пяці--трыццаці гадоў. А ў нашым клубе жанчыны сустракаюцца, знаёмяцца, мы тут адзначаем дні нараджэння. Так, можна пайсці ў рэстаран, але там табе хутчэй за ўсё толькі сапсуюць настрой: нехта п'яны, нехта настойліва запрашае цябе танцаваць, а ты не хочаш...

У выніку "Багіра" -- гэта ўжо нешта накітавалі клубы па інтарэсах, дзе можна пагаварыць па душах з сяброўкай, выплеснуць ці то станоўчую, ці то адмоўную энергію. Ва ўсялякім разе тэатральныя могуць расслабіцца, знайсці пэўную і фізічную, і маральную разрадку, яны ведаюць, што тут іх ніхто не пакрыўдзіць, тут яны не сустраюцца з грубасцю, пошласцю. Для жанчын, якая сюды ходзіць, гэта як аддушна.

-- Наташа, вы, мабыць, былі за мяжой, я бачу ў вас міжнародны сертыфікат...

[Заканчэнне на 3-й стар.]

## БЕЛАРУСКІ ДРУК У АМЕРЫЦЫ

Беларускі замежны друк засведчыў духоўную актыўнасць нашых суайчыннікаў з далёкага замежжа, іхнюю вернасць традыцыям беларускай дэмакратыі і нацыянальнай культуры. Ён дапамог ім стварыць свае грамадска-палітычныя структуры і навукова-асветныя інстытуты, а праз іх паўплываць на палітыку сваіх дзяржаў у дачыненні да Беларусі і беларускай нацыянальнай ідэі. Пасля другой сусветнай вайны палітычны і культурны цэнтр нашай дыяспары спакваля перамяшчаўся з Еўропы (Літва, Латвія, Чэхаславакія, Германія) у Злучаныя Штаты Амерыкі.

У першае пасляваеннае дзесяцігоддзе там узніклі адносна ўстойлівыя перыядычныя вы-

данні, якія дажылі да цяпершняга часу, стаўшы захавальнікамі нашых духоўных каштоўнасцяў, трыбунай змагання за суверэнную Беларусь. Ва ўмовах ідэалагічнай манополіі КПСС аб'ектыўнае даследаванне гэтага пласта нацыянальнай культуры было немагчымым. Публікаваць дазвалялася толькі пракамуністычнае "выкрывальніцтва" змагароў за вольную і незалежную Беларусь. Адсутнасць аб'ектыўнай інфармацыі ў БССР і ейнай блакіроўка на "ідэалагічных ме-

жах" спрычыніліся да таго, што на масавым узроўні складалася аднабока палітызаванае, скажонае ўяўленне пра беларускую эміграцыю.

Апошнім часам беларускі друк паступова асвойваецца нашымі даследчыкамі і публіцыстамі. Адрывіцём "беларускай Амерыкі" для нашай інтэлігенцыі стала манаграфія Вітаўта Кіпеля "Беларусы ў ЗША", выдадзена пад грывам Беларускага Інстытуту Навукі і Мастацтва ў Нью-Ёрку (яго ўзначальвае аўтар кнігі спадар

Кіпель) і Нацыянальнага Навукова-Асветнага Цэнтра імя Ф. Скарыны (Мінск) у выдавецтве "Беларусь" (Мн., 1993, перакладчык з англійскае мовы Сяргей Шупа). У манаграфіі ёсць раздзел "Выдавецкая справа: Беларусіка ў сродках масавае інфармацыі". Даследчык лакалічна, наколькі гэта дазваляла яму ягонае тэма, паведамляе пра станаўленне эмігранцкага друку ў Заходняй Еўропе, называе такія стабільныя і уплывовыя газеты, як "Бацькаўшчына" (ФРГ, 1947--1966), "Барацьба"

(ФРГ, 1955--1990), а ў ЗША газеты "Беларусь" (выдаецца з 1950 года ў Нью-Йорку), часопісы "Беларуская Думка" (выдаецца з 1960 года ў Нью-Йорку), "Полацак" (з 1990 года ў Кліўлендзе). Па невядомай прычыне ў манаграфіі не ўпамінаецца часопіс "Веды", пра які пойдзе гаворка ў маім артыкуле.

У мяне ёсць свая здагадка, паводле якой я пачынаю свае нарысы пра беларускі друк у ЗША, -- даследаванне скарэй публіцыстычнае, чым фундаментальнае -- з "забытага" часопіса "Веды", ягонага выдаўца, рэдактара і аўтара Яна Станкевіча.

[Працяг на 7-й стар.]

## ГАРТАЮЧЫ СТАРОНКІ "ВЕДЫ"

## ПАДЗЕІ ЛЮДЗІ ФАКТЫ

### СУСТРЭЧА МІНІСТРАЎ



У Мінску прайшлі перагаворы кіраўнікоў знешнепалітычных ведамстваў Беларусі і Літвы Уладзіміра Сянько і Павіласа Гіліса. Бакі падпісалі Пратакол аб кансультацыях паміж Міністэрствамі замежных спраў, а таксама абмеркавалі шэраг пытанняў, звязаных з цяперашнім становішчам і перспектывамі беларуска-літоўскіх адносін.

У той жа дзень адбылася сустрэча Павіласа Гіліса з прэм'ер-міністрам Беларусі Міхаілам Чыгіром. Тэрміны правядзення беларуска-літоўскіх перагавораў на вышэйшым узроўні адкладваюцца з-за адсутнасці прагрэсу на перагаворах па дэлімітацыі мяжы.

**НА ЗДЫМКУ:** перад пачаткам перагавораў.

### З ПРЭЗІДЭНЦКАЙ КАНЦЫЛЯРЫІ

#### ПРЫЗНАЧЭННЕ ПРАДСТАЎНІКА АПАЗІЦЫІ

Аляксандр Лукашэнка падпісаў Указ аб прызначэнні міністрам працы Аляксандра Саснова. Як вядома, народны дэпутат Рэспублікі Беларусь Аляксандр Сасноў узначальвае Камісію Вярхоўнага Савета па пытаннях працы, цэн, занятасці і сацыяльнай абароненасці насельніцтва. Да таго ж займаў да гэтага аналагічную пасаду ў так званым ценявым Кабінэце Міністраў, створаным парламенцкай апазіцыяй Беларускага народнага фронту.

### БЕЛАРУСЬ -- ЛІТВА

#### КОЖНАМУ СВАЁ

Урад Літоўскай Рэспублікі даручыў Міністэрству шляхоў зносін узяць у сваё распараджэнне эксплуатацыю часткі чыгуначнага ўчастка Стасілас -- Беньяконіс. Гэты ўчастак чыгункі праходзіць па тэрыторыі Літвы, але эксплуатавалі яго да гэтага часу чыгуначнікі Беларусі.

Адначасова Рэспубліцы Беларусь перадаюцца часткі чыгункі Друскінінкай -- Парэчча -- Марцыяноніс, Кяна -- Гудагай і Пабрадэ -- Лынтупы -- Гадучішкі, якія знаходзяцца на тэрыторыі Беларусі, але эксплуатаваліся літоўскім ведамствам. Межы прымаемых і перадаваемых участкаў чыгункі будуць удакладнены па дэлімітацыі і дэмаркацыі межы Беларусі і Літвы.

### ПА АЦЭНКАХ БЗВ

#### СВЯТА ЁДАЛОСЯ

Кіраўніцтва патрыятычнага руху “Беларускае згуртаванне вайскоўцаў” падвяло вынікі святкавання 480-х угодкаў Аршанскай бітвы ў Мінску і па ўсёй краіне. Галоўныя ўрачыстасці свята, што адбыліся ў Мінску на плошчы Я. Коласа, сабралі каля 2--2,5 тысячы жыхароў Мінска, пераважна моладзі.

Прыкры інцыдэнт падчас святкавання адбыўся толькі ў Віцебску, дзе прадстаўнікі некаторых мясцовых арганізацый пры патуранні мясцовых улад правялі пікетаванне святочных мерапрыемстваў пад сцягамі імператарскага дома Раманавых і з лозунгамі, у якіх патрабавалася далучыць Беларусь да Расіі. Мясцовая арганізацыя БЗВ збіраецца звярнуцца ў пракуратуру з патрабаваннем прыцягнуць да крымінальнай адказнасці ўдзельнікаў пікетавання за антыканстытуцыйную дзейнасць.

Кіраўніцтва БЗВ станоўча ацэньвае вынікі святкавання і лічыць яго істотным укладам у выхаванне нацыянальнай свядомасці і абуджэнне нацыянальнай годнасці нашага народа.

### ПАДУЖАЦЦА З ПРЭЗІДЭНТАМ

#### ГЕНЕРАЛ НЕ ЗДАЕ ПАЗІЦЫІ

“Я лічу сябе абсалютна невінаватым”, -- заявіў у інтэрв’ю карэспандэнту “Звязды” былы міністр абароны Беларусі Павел Казлоўскі. Як мы паведамілі ў папярэднім нумары “Голасу Радзімы”, прэзідэнцкім указам генерал-палкоўнік П. Казлоўскі быў паніжаны ў званні да генерал-лейтэнанта, а матэрыялы аб выкарыстанні ім службовага становішча пры наладжванні вяселля свайго сына і нанясенні дзяржаве страт у буйным памеры, накіраваны Генеральнаму пракурору.

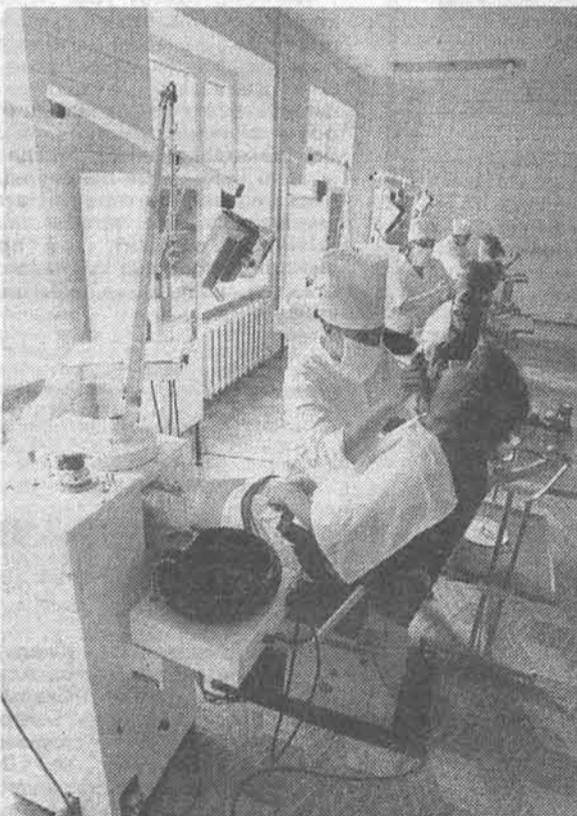
Ніякага ўрону гэта вяселле нікому не нанесла. Я дакажу гэта ў любым судзе”, -- упэўнены генерал. Ён лічыць рашэнне прэзідэнта спектаклем, які разыгрываюць яго нядобрычліўцы, каб паказаць іншым, “як можна прынізіць чалавека, паспрабаваць растаптаць яго”.

Свае пазіцыі П. Казлоўскі мае намер бараніць з дапамогай Вярхоўнага Савета і Канстытуцыйнага суда.

*“Да стварэння адзінай рублёвай зоны ў свой час Расія і Беларусь падышлі ўшчыльную. І я вельмі шкадую, што аб’яднанне грашовых сістэм не адбылося, паколькі год таму гэты крок быў магчымым і рэальным. Сёння наварстаць упушчанае будзе вельмі цяжка, бо сітуацыя ў нашых дзяржавах, я маю на ўвазе эканоміку, істотна змянілася. Узяць хоць бы той факт, што сярэдняя заработная плата ў Расіі ў дзесяткі разоў вышэйшая, чым у Беларусі. Сёння аб’яднанне азначала б, што Расія ўзвальвае на сябе цяжар дадатковых праблем суседняй дзяржавы. Мы не можам сабе гэтага дазволіць. Таму размова пра аб’яднанне грашовых сістэм можа ісці толькі тады, калі ўзровень эканамічнага развіцця Беларусі будзе аднолькавы з расійскім”.*

Віктар ЧАРНАМЫРДЗІН,  
кіраўнік урада Расійскай  
Федэрацыі.

### НА ЁСІМ ІМПАРТНЫМ



У Віцебску прыняла першых пацыентаў новая абласная стаматалагічная паліклініка. Усе кабінеты абсталяваны мадэрнізаванымі стаматалагічнымі ўстаноўкамі, набытымі ў Германіі, Славакіі, Швецыі. Для пратэзіравання зубоў паліклініка забяспечана ўсімі сучаснымі матэрыяламі. Прыемная навіна ў наш змрочны час. Вось каб яшчэ лячыць навучыліся на еўрапейскім узроўні.

### ЗНОЎ БЕЛАРУСЫ

#### ЧОРНЫ ДЗЕНЬ

40 гадоў назад, 14 верасня 1954 года, у раёне пасёлка Тоцкае Арэнбургскай вобласці была ўзарвана савецкая атамная бомба. Каля 44 тысяч чалавек падвергліся тады радыяцыйнаму апраменьванню. Большая частка з іх -- воіны Беларускай ваеннай акругі, якія прымалі ўдзел у вучэннях. У жывых на сённяшні дзень засталася менш як 1 000 відавочцаў тых падзей.

### ПРАПАНОВА БНФ

#### СТВАРЫЦЬ

#### ПЕРАДВЫБАРНЫ БЛОК

Беларускі народны фронт лічыць, што ў гэты гістарычны адказны час недапушчальны раскол нацыянальных дэмакратычных сіл, і прапаноўвае кіраўніцтву грамадска-палітычных арганізацый, якія падзяляюць прынцыпы незалежнасці, дэмакратыі і адраджэння нацыянальнай культуры, разгледзець магчымасці стварэння перадвыбарнага блока.

Гэта заяўлена ў звароце, прынятым на апошнім пасяджэнні Сойма БНФ. Мэта такой кансалідацыі -- нанесці сілам камуністычнага і імперскага рэваншу канчатковае паражэнне на ўсёх узроўнях прадстаўнічай улады. На пасяджэнні Сойма падкрэслівалася, што задача БНФ на бліжэйшыя выбары -- мець не проста моцную фракцыю, а пажадана і большасць месцаў у Вярхоўным Савеце і перамагчы на выбарах у мясцовыя Саветы народных дэпутатаў.

Лідэр народнага фронту Зянон Пазыняк падкрэсліў, што гэты рух застаецца ў апазіцыі да рэжыму, паколькі рэжым не змяніўся. Што тычыцца адносін БНФ з прэзідэнтам рэспублікі, то яны, паводле слоў З.Пазыняка, будуць канструктыўнымі там, дзе размова ідзе аб карупцыі і дзяржаве.

### ДОБРЫ ЁЛОЎ

#### “ПАЛЯВАННЕ” НА ЗЛАДЗЕЯЎ

Своеасаблівы рэкордны вынік зафіксавала ў адзін са жнівеньскіх дзён рэйдавая брыгада з ліку прадстаўнікоў Тураўскага пасялковага савета, супрацоўнікаў мясцовага аддзялення міліцыі і калгаса “Новае жыццё”. Літаральна за тры гадзіны было выяўлена ажно 15 аматараў лёгкай нажывы.

Так, нарэшце, пацвердзіўся факт ракрадання прадуктаў харчавання ў мясцовым дзіцячым садку. Яго загадчыца С.Кірдан і рабочая Е.Кохна паквапіліся на дзіцячае малако. Былі выяўлены таксама раскрадальнікі калгаснай маёмасці.

### ВЕСТКІ АДУСЮЛЬ

НЯГЛЕДЗЯЧЫ на “цяжкую долю”, беларускія калгасы набываюць не толькі трактары ды камбайны, але і ... самалёты. Вядомы ў свой час калгас “Рассвет” імя Арлоўскага Магілёўскай вобласці купіў два самалёты АН-2 і два верталёты. Крылатую тэхніку нядаўна набылі калгасы імя Горкага Пінскага і імя Суворова Пастаўскага раёнаў.

У ОРШЫ ў процівагу савецкай арганізацыі ветэранаў Вялікай Айчыннай вайны і працы ўзнікла яшчэ адна -- дэмакратычная рада ветэранаў. Новая арганізацыя не прымае старую за яе імкненне аднавіць СССР, за прапаганду ідэй камунізму, адмоўнае стаўленне да нацыянальнага адраджэння Беларусі.

З ПАЧАТКУ ГОДА ва Узброеных Сілах Беларусі загінула 44 вайскоўцы. 27 з іх салдаты і сяржанты тэрміновай службы, 8 -- афіцэры і прапаршчыкі. З іх вайскоўцаў загінула 9 цывільных асоб. Галоўная прычына -- неасцарожнае абыходжанне з тэхнікай і ўзбраеннем.

ЖЫХАРЫ коласаўскай Мікалаеўшчыны выступілі супраць перайменавання вуліцы Камсамольскай у вуліцу Язэпа Лёсіка. Рашэнне аб гэтым з добрым намерам прыняў мясцовы сельсавет. Землякі ж Якуба Коласа прапануюць назваць імям Я.Лёсіка былую Казённую вуліцу (цяпер -- Школьная), дзе некалі стаяла хата Лёсікаў.

“БЕЛАРУСЬ вышэй за ўсё! А калі хто супраць -- пакінь нашу краіну!”, “Беларусь -- для беларусаў”, “Свабодная Беларусь -- свабодныя мы!”, “Мы -- гаспадары на нашай зямлі!”. Лістоўкі з такімі заклікамі з’явіліся ў Мінску. Падпісаны яны Беларускай партыяй свабоды, пакуль што юрыдычна не зарэгістраванай. БПС “пакідае за сабой права на валявыя крайнія захады ў імя свабоды і будучыні нашай Беларусі”.

ПА РАШЭННЮ савета атаманаў міжрэгіянальнага таварыства “Казакскае брацтва” і да рашэння Вялікага казацкага круга дэпутат Віцебскага гарадскога Савета Вячаслаў Афанасьеў прыступіў да выканання абавязкаў вайсковага атамана Рэспублікі Беларусь.

# "ЖАНЧЫНА — САМАЕ ЗАГАДКАВАЕ, САМАЕ ЦУДОЎНАЕ СТВАРЭННЕ ПРЫРОДЫ"

[Заканчэнне. Пачатак на 1-й стар.]

-- Не, гэты сертыфікат я атрымала не за мяжой, а ў Маскве, хаця цяпер і там замежка. Наогул сертыфікатаў у мяне, здаецца, восем, чатыры з іх міжнародныя -- я шмат дзе вучылася: па базавай аэробіцы, аэробнаму трэнінгу, зараз здала экзамен па індывідуальнаму трэнінгу -- ужо дастаткова багатых людзей, якія могуць сабе дазволіць запрасіць індывідуальнага трэнера. Вучыцца трэба, нягледзячы на тое, што я майстар спорту па гімнастыцы. Але адно толькі званне не дае права на выкладанне фітнеса, курс якога пакуль не праходзяць і ў інстытуце. Фітнес мае ўласную спецыфіку, і ў першую чаргу гэта медыцынскі аспект, бо мы лечым рухам. Ні для кога няма проціпаказанняў фізічнай актыўнасці, ёсць толькі дазроўка для кожнага свая.

-- Але вы ўсё ж такі сустраліся з замежнымі жанчынамі і можаце параўнаць іх з нашымі савецкімі ці, дакладней, ужо постсавецкімі. Ці бачыце вы адрозненне адных ад другіх?

-- Мне здаецца, адрозненне ёсць. Нашы жанчыны, што сапраўды дзіўна, вельмі "жывучыя", прабачце, за гэтае слова. Як бы ім ні было дрэнна, але ранаіца яны зноў устаюць з нейкай верай у лепшае. Наша жанчына часта будзе прыхарошвацца невядома для каго і для чаго, хаця ёй нярэдка і надзець, і абуць, здаецца, няма чаго. А жанчыны за мяжой, яны такія эмансціпаваныя, што для іх гапоўным даўно ўжо стала зручнасць, у тым ліку і ў адзенні. Нядаўна я была ў Германіі, і мне падалося, што ўся Германія ходзіць у нейкіх тапках. А наша жанчына... Высокі абцас -- нязручна, але ж прыгожа, і яна абывае туплі на высокім абцасе. Асабіста я гэта падтрымліваю.

-- Ваша "Багіра" пачыналася... Калі, дарэчы?

-- Тры гады назад. Я стварыла секцыю. Наогул аэробікай займаюся дзесяць год.

-- Дык вось. Напачатку, наколькі я ведаю, цана за наведванне вашых заняткаў была прыкладна такая ж, як і ў іншых падобных секцыях, магчыма, крышачку большая.

Сёння ж плата за наведванне клуба ўжо прыняццова іншая і далёка не кожная жанчына можа дазволіць сабе такі дарагі адпачынак.

-- Сапраўды, так атрымліваецца. Хаця мы запрашаем усіх.

Справа ў тым, што для сучаснага афармлення залы нам давялося ўзяць даволі значную пазыку, якую трэба своечасова вярнуць. Можна было б пакінуць усё як раней, тады і цана абанемента практычна не змянілася б. Але так працаваць мне ўжо не цікава. Па знаку задзяка я -- Леў, магчыма, таму люблю ўсё рабіць з поўнай аддачай. Я дастаткова вучылася, каб паспрабаваць арганізаваць справу не на нашым прымітыўным узроўні, а на міжнародным. А для гэтага патрэбна адпаведнае абсталяванне, трэнажоры, нарэшце, афармленне. Каштуе ж усё вельмі і вельмі нятанна. Таму і цана абанемента расце. Хаця мушу зазначыць, што ў нас ён каштуе намога менш, чым падобныя заняткі ў Маскве ці Пецярбургу.

Дарэчы, акрамя мяне, сярод нашых трэнераў ёсць яшчэ ўладальнікі міжнародных сертыфікатаў. Зразумела, што іх паслугі павінны каштаваць адпаведна кваліфікацыі. Мы ж, у сваю чаргу, таксама плацім за падрыхтоўку выкладчыкаў -- няма нічога бясплатнага. Урэшце, у таго ж трэнера не будзе стымулу ездзіць павышаць кваліфікацыю, калі адпаведна не стане расці заробатная плата.

Паглядзіце: купіць трэнажоры, прывесці ў парадак паркетную падлогу, пакрыць яе лакам -- усё грошы і грошы. Улічыце яшчэ, што наша зала месціцца ў цэнтры горада, дзе вельмі дарагая арэнда.

Але ў мяне ёсць яшчэ адна зала ў жылым масіве Зялёны Луг, дзе цэны прыкладна такія, як у іншых залах. Там працуюць больш маладыя выкладчыкі, але па маёй жа сістэме. Ну а тут паціху ствараецца клуб, і пакуль так атрымліваецца, што, каб наведваць яго, трэба мець даволі высокі даход ці прымусяць сябе адмовіцца ад чагосьці іншага на карысць нашых заняткаў.

-- Недахопу няма. Зараз толькі пачатак сезона, не ўсё яшчэ нашы кліенты вярнуліся з

адпачынку, але хутка будзе поўны набор.

-- Дарэчы, кантынгент у вас пастаянны?

-- Так, калі ўжо нехта да нас трапляе, то гэта надоўга.

-- А вы цікавіцеся ўзростам, прафесіямі, сацыяльным станам наведвальніц клуба?

-- Безумоўна, гэта адзначаецца і ў членскіх картках. Узрост -- прыкладна трыццаць год, дакладней, ад дваццаці пяці да сарака. Але мы хацелі б, каб узроставы дыяпазон быў шырэйшы, і вельмі хацелася б, каб да нас прыходзілі і цяжарныя жанчыны, дарэчы, для заняткаў з імі я таксама праходзіла спецыяльную падрыхтоўку.

Далей, жанчыны нашы ў асноўным працуючыя. У першай палове дня прыходзяць кліенткі, якія не працуюць. Недзе каля паўдня, у сярэдзіне дня -- тыя, хто вырываецца на гадзінку з працы ў абедзенны перапынак, а ўвечары -- хто на працы ўдзень.

-- Наталля, а якая ваша, скажам так, "гэбальная" задума? Да чаго імкняцеся ў ідэале?

-- Зразумела, пакуль рэалізавана толькі невялікая частка агульнай задумы, якую можна назваць так: стварэнне добрага, магчыма, элітарнага клуба. Таксама ў нашы "гэбальныя" планы ўваходзіць стварэнне сістэмы філіялаў з розным профілем.

Напрыклад, зараз мы ўжо маем так званую "школу Барбі" для дзяўчынак ад сямі да чатырнаццаці год. Маё перакананне: чым раней жанчына пачне сачыць за сваёй знешнасцю, фігурай, наогул здароўем, тым больш у яе шанцаў застацца прыгожай і прывабнай нават у самым сталым узросце. У "школе ж Барбі" мы, у прыватнасці, вучым дзяўчынак культуры пластыкі -- прыгожа сядзець, хадзіць, наогул добрым манерам.

-- Клуб "Багіра" -- прыватная ўстанова?

-- Не, мы грамадская арганізацыя з частковым самафінансаваннем. Лічу самы галоўны асабіста мой "спонсар" -- мой муж, які "дазволіў" мне ўсім гэтым займацца. Даводзіцца шмат працаваць, у выніку "крадзецца" час у сям'і,

хатніх спраў, нават той час, што належыць майму сыну. Але калі сур'ёзна, нам вельмі дапамагае воднальжыны клуб "Алімпія", прэзідэнтам якога і з'яўляецца мой муж. Я і сама выйшла з гэтага клуба, і зараз мы лічымся падраздзяленнем "Алімпіі". Ёсць і шэраг камерцыйных структур, якія нам вельмі дапамагалі. Карацей, жывём па прыняццо: стукай у дзверы, нехта і адчыніць.

-- Такім чынам, вы ў значнай ступені ўжо і дзелавае жанчына?

-- Так, і здаецца, што ўжо нават большай часткай дзелавае жанчына. І мяне гэта не радуе. Бо як заўважыў мой муж (і я сама), дзелавае жанчына "забівае" ўва мне проста жанчыну: стала больш нервовай, жорсткай, бо пастаянна не хапае часу. Хаця я пераканана: жанчына -- самае загадкавае, самае цудоўнае стварэнне прыроды. Жанчына -- гэта чалавек будучыні, і няхай мужчыны на мяне не крыўдуюць, але жанчыны значна больш тонкія ў сваім светаўспрыманні.

-- Але пакуль мы практычна ўсе павінны працаваць, каб зарабляць на жыццё, прычым вельмі і вельмі сціплае. У савецкія часы наогул і марыць не прыходзілася пра тое, што на адну зарплату мужа можна не то што ўтрымліваць, а нават проста пракарміць сям'ю. Жанчына была ў першую чаргу -- "будаўнік камунізму", "удзельніца сацыялістычнага слаборніцтва", "баец працоўнага фронту"...

-- Так, і мне таксама гэта ўсё вельмі добра знаёма, бо сама ўжо маю дваццаць год працоўнага стажу. Я закончыла акадэмію фізыхавання і працавала выкладчыкам па гімнастыцы, потым перайшла на пасаду харэографа ў воднальжыны клуб "Алімпія", дзе працую і зараз. Займаюся з чэмпіёнамі, прызёрамі еўрапейскіх і сусветных спаборніцтваў.

У нашым клубе "Багіра" працуюць зноў-такі адны жанчыны. У выніку ўсё робім самі, нават цяжкія трэнажоры з месца на месца перацягваем. Мужчын папрасіць дапамагчы -- "за так" ніхто нічога не зробіць: патрабуюць плату, звычайна, тую, што "на разліў".

Але побач са мной выдатныя жанчыны, мае калегі: Людміла Нікалаенка, Вольга Івашкевіч,

Вольга Мурашка, адзіны наш мужчына Дзмітрый Калтовіч...

Я сама сабе часта задаю пытанне, ну, чаму ж мы ўсе ці амаль усё такія нецікавыя, я маю на ўвазе жанчын. А таму, што нас працяглы час такімі рабілі сацыяльныя ўмовы, само жыццё, калі нават надзець прыгожую вясчэрнюю сукенку няма куды. Работа -- дом, дом -- работа. Калі ж у гасці пойдзеш -- уціснешся ў маленькую кватэрку і хутчэй за стол, есці, ніхто цябе ва ўсёй прыгажосці і не ўбачыць. У нас і дасюль няма дзе прыгожа правесці час ні жанчынам, ні мужчынам. Наш уклад жыцця пазбаўлены эстэтыкі. Вось гэта мяне і засмуцае, над гэтай праблемай я імкнулася працаваць па меры маіх магчымасцей.

-- Наташа, вы і прыгожая жанчына, і спартсменка, і выкладчык, і "прараб". А палітыкай вы цікавіцеся?

-- Нават вельмі. Таму што ад таго, якая ў нас будзе праводзіцца палітыка, так мы будзем і жыць. Я хачу жыць прыгожа, так, каб у мяне ў іншых жанчын было менш праблем. Я гляджу на стомленыя, абіякавыя жаночыя твары на вуліцы, у метро і разумею: ну якое яшчэ ім каханне патрэбна? Ды ёй хутчэй бы дацягнуць свае цяжкія сумкі дадому, бо на машынах жанчыны практычна не ездзяць. А дома ўздыхнуць ды ісці на кухню, дзе з бытавых прыпад -- газавая пліта, краны з халоднай і гарачай вадой, ды і то пакуль не ў кожнай кватэры. Нашы жанчыны ў сорок гадоў старымі выглядаюць, бо яны ўжо выматаны да рэшты. Таму я з вялікай надзеяй гляджу на мужчыну Лукашэнку. Ён мне падабаецца, адзінае, я прычому яму змяніла б, а так яго знешнасць адпавядае, як мне здаецца, вобразу мужчыны-спартанца, мужчыны-кіраўніка, які можа падабацца жанчынам. Усё пытанне ў тым, ці здолее ён прыўнесці эстэтыку ў наша жыццё, ці здолее дапамагчы жанчынам, а тым самым і сваім братам-мужчынам. Бо ад таго, які настрой у жонкі, у значнай ступені залежыць і псіхалагічны камфорт мужа. Таму ад гэтага мужчыны -- прэзідэнта Лукашэнка шмат што залежыць. Усё ў яго руках, і я гляджу на яго з надзеяй.

Гутарку вяла Галіна УЛІЦЭНАК

## ЛЕПШАЙ ЗЯМЛІ І НЕ ТРЭБА



Няма, бадай, у Гнесічах чалавека, які б не сказаў, што яго вёска -- самая прыгожая ў акрузе. І з гэтым цяжка не пагадзіцца. Бо стаіць яна на беразе Нёмана, уся патанае ў зеляніне садоў і агародаў. Там-сям дамы вясцоўцаў падступаюць да самай вады. Раздолле тут і мясцовай дзятве, і дзесям, што прыязджаюць з вялікіх гарадоў на ўсё лета пагасціць у бабуль і дзядуль, папіць сырадою, уволью пабегаць па траве-мураве, накупацца ў Нёмане, парыбачыць.

Ды Гнесічы, як і сотні іншых вёсак, хворыя на Чарнобыль: павышаная радыяцыя. Але ж людзі там жывуць, працуюць, потам і мазалём здабываюць хлеб свой надзённы. Жывуць, не звважаючы на пагаршэнне здароўя, спадзеючыся на Бога, што можа некалі міне тая бяда.

НА ЗДЫМКАХ: прынёманская вёска Гнесічы, што ў Навагрудскім раёне; больш за 80 гадоў пражыла ў родных Гнесічах Марыя СЕВАСЦЬЯНОВІЧ, і лепшай зямлі ёй не трэба.



Фота Эдуарда КАБЯКА.

3 НАГОДЫ ПРЭЗЕНТАЦЫІ КНІГІ К. МЕРЛЯКА

# НА “ГОЛАСЕ РАДЗІМЫ” СВЕТ КЛІНАМ СЫШОЎСЯ

На прэзентацыю кнігі Канстанціна Мерляка “Дзеінасць Кастуся Мерляка на эміграцыі” я ісці не збіралася хаця б таму, што прадстаўнікоў газеты “Голас Радзімы” туды проста не запрасілі. Але ж так здарылася, што без ведама самога аўтара і клуба “Спадчына”, што наладзіў гэтую імпрэзу, мне такі давялося туды трапіць.

Да абвешчанага часу ў музей Янкі Купалы пачалі сходзіцца людзі, прыехаў і сам спадар Кастусь Мерляк. Прэзентацыю кнігі, выдадзенай яшчэ ў 1992 годзе ў Нью-Йорку, адкрыў старшыня “Спадчыны” спадар Белья. Адначасова вялікі ўклад аўтара ў гісторыю беларускай эміграцыі ў Амерыцы, вядучы перадаў яму слова. Спадар Мерляк падрабязна азнаёміў прысутных са сваім жыццём за межамі радзімы, перайшоў да асабістых уражанняў аб жыцці тут, на радзіме, у яго адсутнасць. Матэрыял на гэтую тэму ў яго быў сабраны немалы, і я адзначыла для сябе: відаць, усе гэтыя гады ён з вялікай увагай сачыў за публікацыямі ў беларускай прэсе. Дайшла чарга і да нашага выдання. З вялікай прыемнасцю — чытаюць, чытаюць нас землякі, што жывуць у далёкім замежжы! — пачула я назву артыкула, прысвечанага святкаванню 30-годдзя таварыства “Радзіма”. Аднак здзівіў каментарый, які паследаваў за словамі Адама Мальдзіса, што паслужылі загаловам: “Радзіме” не будзе сорамна перад судом гісторыі”. Аказваецца, сказанае вядомым навукоўцам, спадар Мерляк успрыняў як “непрыкрыты цынізм”. Не бярэцца ацэньваць у гэтых нататках дзеінасць старэйшага на Беларусі таварыства па сувязях з суайчыннікамі за мяжой, але, здаецца, за тры дзесяцігоддзі нямаю было зроблена ім для таго, каб захаваць тую неабходную абодвум бакам сувязь паміж беларусамі, што апынуліся за мяжой, і іх бацькаўшчынай. Асабліва, калі ўлічыць, які быў час. Ды і ўвогуле, газету нашу ў гэты вечар паміналі неаднойчы, прычым толькі ў адмоўным кантэксце. Складвалася ўражанне, што менавіта “Голас Радзімы” зараз павінен неслі адказнасць за ўсё, што друкавалася на старонках нашай прэсы ў тых гадах, калі яна знаходзілася пад ідэалагічным прэсам. Успомнілася ў гэты момант многае, напрыклад, тое, як два гады таму спадар Мерляк пасля доўгай адсутнасці на Беларусі сам прыйшоў у нашу рэдакцыю і прапанаваў забыцца пра мінулае, якім бы яно ні было, і жыць далей у згодзе і міры. З нашага боку прапанова сустрэла поўнае разуменне, але, відаць, аўтар прэзентуемай кнігі за мінулы час чамусьці змяніў сваю пазіцыю. Успомнілася і шчырае выступленне на юбілей таварыства “Радзіма” былога міністра замежных спраў Рэспублікі Беларусь спадара Краўчанкі. Многа цёплых слоў было тады сказана ім у адрас “Радзімы”. Можна толькі здагадвацца, чаму ён, прысутнічаючы тут, на прэзентацыі, так хутка змяніў свае погляды і не знайшоў слоў, каб абараніць арганізацыю, якую ўсяго некалькі месяцаў таму ад усёй душы, з вялікім букетам кветак, віншаваў з юбілеем і памінаў самімі добрымі словамі. А шчырыя пацалункі, якімі спадар Мерляк і спадар Краўчанка абмяняліся на развітанне, увогуле нагадалі сардэчны прывітанні кіраўнікоў высокага рангу дапрабудавацных часоў. Потым на невялікую сцэну вый-

шаў павіншаваць віноўніка падзеі доктар гісторыі Леанід Лыч. Ён даў падрабязны аналіз прэзентуемай кнігі, знайшоўшы ў ёй галоўны і адзіны, на яго погляд, недахоп: добра, але ж мала. Што ж, будзем разам з ім спадзявацца, што праз некаторы час мы атрымаем другую, больш падрабязную версію кнігі аб дзеінасці аўтара на ніве беларускага адраджэння. Успомніў з мяккім папрокам нашу газету і ён: некалі на старонках “Голасу Радзімы” друкаваліся “выкрывальныя” матэрыялы аб дзеінасці Кастуся Мерляка ў гады вайны.

Наступны прамоўца — Яўген Гучок — здзівіў крайнія усхваляванасцю свайго выступлення: “Не верце, дарагі спадар Мерляк, калі беларусы, якія прыедуць да вас у Амерыку, будуць расказаць вам пра свае высокія мэты, бо едуць яны туды за пахманамі ды яшчэ... шпіёнчы!” — сказаў ён. Не ведаю, ці многа нашіпнілі мае суайчыннікі ў далёкай Амерыцы, але плёну ад іх “разведвальнай” дзеінасці на радзіме пакуль не відаць.

Дарэчы, цікава, каго меў на ўвазе спадар Гучок? Бо зараз за мяжу едуць не толькі былыя партыйныя дзеячы і ўрадавыя чыноўнікі. У далёкія краіны, да беларусаў, наведваюцца і члены БНФ, і прадстаўнікі “Бацькаўшчыны”, і, дарэчы, той жа самай “Спадчыны”. Ну што ж, дзякуй спадару Гучку за тое, што ён адкрыў вочы нашай эміграцыі на сапраўднае аблічча гасцей з радзімы. І ўсё ж такі спадзяюся, што не ўсе беларусы едуць за мяжу з такімі нізкімі мэтамі. Дасталася чамусьці і Янку Запрудніку, які прапанаваў мінскаму выдавецтву сваю кнігу. Аказваецца, “выгнаўся ён перад мясцовым выдавецкім начальствам так, што як толькі пазваночнік вытрымаў”. А я думала, што хоць там, сярод нашых суайчыннікаў за мяжой, існуе згода і мір. Шкада, што памыліліся... Міраж развееўся. Увогуле, цікава атрымалася прэзентацыя. Пад канец было прапанавана пакажыцца ўсім, хто некалі абразіў нядобрым словам змагара за адзінства беларускага народа спадара Мерляка. Ну і вядома ж, у першую чаргу “Голасу Радзімы”.

Але мне зараз не дае спакою думка: навошта ўвогуле была ўся гэтая прэзентацыя ў Мінску ў 1994 годзе кнігі, выдадзенай у Нью-Йорку два гады таму? Можна, для таго, каб нашы “тутэйшыя” ўсвядомілі, што яны нешта пераблыталі, і ні Абрамчык, ні Жук-Грышкewіч, ні цяперашні старшыня рады БНР Язеп Сажыч, а адзін Кастусь Мерляк быў сапраўдным лідэрам беларускай дыяспары ў Амерыцы, ды там яго чамусьці не аданілі.

Да канца прэзентацыі я не вытрывала, бо атмасфера гэтай падзеі пад канец больш нагадала назэлектрызаваны мітынг, чым спакойнае прадстаўленне новай кнігі. Што ж тычыцца прапановы пакажыцца ўсім, хто абразіў паважанага аўтара, дык мне хочацца прыгадаць словы, якія сказаў спадар Мерляк, пацкаючы руку рэдактару “Голасу Радзімы” і ўручаючы яму два гады назад сваю кнігу: “Мы ведаем, што вы нападлі на нас не па сваёй добра волі — вымушаны былі гэта рабіць. Мы таксама шмат непрыемнага вам рабілі... Такі быў час. Давайце зараз забудземся пра гэта і будзем разам працаваць дзеля Беларусі”.

Вераніка ЧАРКАСАВА.

## У ТАВАРЫСТВЕ “РАДЗІМА”

### 10 МІЛЬЁНАЎ ДОЛАРАЎ — АД ЗАМЕЖНЫХ БЕЛАРУСАЎ

Блізка да сэрца ўспрынялі чарнобыльскую трагедыю нашы суайчыннікі з далёкага замежжа, многія з іх адклікнуліся на зварот да іх, які ў ліпені 1989 года быў прыняты грамадскімі арганізацыямі рэспублікі. Сярод іх было і таварыства “Радзіма”. На працягу мінулых пяці гадоў дабрачынная дапамога ад арганізацыі суайчыннікаў Германіі, Бельгіі, Галандыі, ЗША, Канады, аргенціны, Алжыра, Ганы і іншых краін рэгулярна паступала і паступае ў адрас таварыства і перадаецца ў лячэбныя ўстановы рэспублікі. Сума гэтай дапамогі ўжо складае звыш 10 мільёнаў долараў.

Вось і зусім нядаўна, у жніўні, ад суайчыннікаў з Германіі, ЗША і Канады таварыства “Радзіма” зноў атрымала партыі лекаў і грашовую дапамогу для лячэння пацярпеўшых ад радыяцыі. Чарговы раз прывёз медыкаменты наш земляк Міхаіл Мельнік, які жыве ў Германіі. Дарэчы, ён адным з першых яшчэ ў кастрычніку 1989 года даставіў у рэспубліку буйную партыю аднаразовых шпрыцаў для пацярпеўшых раёнаў Гомельскай і Магілёўскай абласцей. З таго часу М. Мельнік рэгулярна па трычатыры разы на год прывозіць і перадае праз таварыства “Радзіма” гуманітарную дапамогу розным медыцынскімі ўстановам. Усяго за гэты час ён прывёз на Беларусь лекаў, вітамінаў і медыцынскага абсталявання на суму каля 15 мільёнаў нямецкіх марак.

Таксама з 1989 года паступае дапамога ахвярам Чарнобыля ад грамадскай асацыяцыі “Гумбальт парк” і Руска-амерыканскага жаночага таварыства ў горадзе Чыкага (ЗША). Прадстаўніца гэтых арганізацый Джун Мека ў ліпені 1993 года была сярод дэлегатаў Першага з’езда беларусаў свету ў Мінску. Тады ж яна сустрэ-

лася з кіраўніцтвам Беларускага дзіцячага фонду і дзіцячага анкалагічнага аддзялення ў абласной бальніцы ў Бараўлянах. Кожнаму з іх яна ўручыла чэкі на суму 5 тысяч долараў ЗША для хворых дзяцей. А з галоўным урачом дзіцячага анкалагічнага аддзялення Р. Ісмаіл-Задэ Джун Мека дамовілася аб пастаўцы ў далейшым канкрэтных лекаў. Пасля гэтага ад суайчыннікаў з Чыкага ўжо пяты раз прысылаюцца неабходныя гэтай лячэбнай установе медыкаменты і абсталяванне — усяго на суму каля 60 тысяч долараў ЗША.

Суайчыннікі з Канады, члены Федэрацыі рускіх канадцаў (ФРК) пажадалі аказаць дабрачынную дапамогу клініцы радыяцыйнай медыцыны ў Аксакаўшчыне, з кіраўніцтвам якой наладзілі асабістыя кантакты і ўдакладнілі яе патрэбы. За мінулы час у гэту клініку, дзе лечыцца дзеці з чарнобыльскай зоны, ад членаў ФРК паступіла рознае медыцынскае абсталяванне, камп’ютэры і грашовая дапамога на суму 120 тысяч канадскіх долараў. У апошні прыезд у жніўні гэтага года прадстаўнік аддзела ФРК у горадзе Ванкуверы, беларус з Брэстчыны Іван Няхода ўручыў кіраўніцтву клінікі ў Аксакаўшчыне чэк на суму 9 тысяч канадскіх долараў. Як расказаў І. Няхода, гэтыя грошы былі сабраны на дабрачынных вечарынах аддзела ФРК, у тым ліку 2 500 долараў — ахвяраванні, атрыманыя падчас святкавання “залатога” вясялля Івана і Магдалены Тарвік.

Мы выказваем шчырае дзякуй вам, дарагія нашы суродзічы, за вашы ахвяраванні, за тое, што буды нашага народа вы ўспрымаеце, як сваю асабістую.

Уладзімір НАВІЦКІ,  
намеснік старшыні праўлення таварыства “Радзіма”.

## ПАСЛЯ I-ГА З’ЕЗДА БЕЛАРУСАЎ

### ПРЫБАЛТЫЙСКІХ КРАІН

Нядаўна ў Вільні адбыўся першы з’езд беларусаў прыбалтыйскіх краін. На гэтым з’ездзе абгаворваліся справы супрацоўніцтва беларусаў гэтых краін паміж сабою, а таксама ўзаемаадносін з кіраўніцтвам дзяржаваў, у межах якіх мы апынуліся.

Заклучным актам з’езда была прынятая дэкларацыя і зварот да прэзідэнта Беларусі — сп. Лукашэнка. На галасаванне былі паслаўлены два варыянты звароту да прэзідэнта. Скарачаны варыянт быў прыняты. Аднак некаторыя сябры рэдакцыйнай камісіі і дэлегатаў з’езда перакананы, што прэзідэнт павінен ведаць, што пра яго думалі і чаго ад яго чакаюць усе грамадзяне — як Беларусі, так і замежжа.

Дзеля гэтага просяць падаць да ведама таксама першы, больш шырокі варыянт, які парушае канкрэтныя праблемы і прапановы ў галіне важных для нашай будучыні рашэнняў.

Ад імя групы дэлегатаў

Аляксей АНІШЧЫК.

г.Вільня.

## АДХІЛЕНЫ ЗВАРОТ ДА ПРЭЗІДЭНТА РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ

Вільня была пасля Наваградка сталіцай народаў Вялікага Княства Літоўскага тады, калі Беларусь называлася Літвой. Перад апошняю вайною на Віленшчыне жыло (паводле дзяржаўнага перапісу) 56 працэнтаў беларусаў. У выніку націску чужых, імперыялістычных сіл частка гэтых беларусаў прыняла назву “тутэйшыя”, рэшта — амаль поўнасцю дэнацыяналізавана. Паводле сучаснага (недакладнага) спісу, колькасць беларусаў Вільні і Віленшчыны азначана лічбай 60 тысяч. У даны момант, як і на ўсіх этнічна беларускіх тэрыторыях, уваскрасае адраджэнскі рух. Паколькі метраполія ўсіх беларусаў свету з’яўляецца Беларусі, мы зяртаемся да Вас, як законнага, выбранага большасцю насельніцтва Беларусі Прэзідэнта, з наступнымі просьбамі і завагамі.

Дзяржава, прызнаная сёння амаль усімі народамі свету, ужо тры гады з’яўляецца суверэннай. Аднак на яе тэрыторыі яшчэ цяпер знаходзіцца чужаземныя ваісковыя сілы. У арміі пануе чужая мова. Не раз наглядзецца дыскрымінацыя беларускіх ваіскоўцаў-патрыётаў, якія імкнуцца ўмацаваць нацыянальныя абаронныя сілы. Некаторыя суседзі эканамічным тэрорам дабіваюцца ўцягнуць Беларусь у небяспечныя для яе ваяныя саюзы. Нафта і газам падначаленых ім народаў набываюць “сяброўства”, якое протым шляхам вядзе да ператварэння Беларусі ў свайго васала. Наглай і беспароднай агітацыяй імкнуцца збэсціць і знішчыць нацыянальную мову, школу, культуру Беларусі. Для дасягнення свае мэты робяць усё, каб анкачальна разваліць эканоміку, каб народ збунтаваўся і паклікаў панавальцаў над сабою “варагаў”...

Большасць народаў даручыла Вам рэалізаваць свае самыя дарагія ідэі: умацаваць палітычную незалежнасць шляхам утварэння ўласнай беларускай арміі, здольнай абараніць край ад любых інтэрвентаў; умацаваць эканамічную незалежнасць, выкарыстоўваючы перадусім уласныя рэзервы энергетыкі (вадзяныя і ветравыя электрастанцыі, запасы торфу і бурога вугля, лясных рэзерваў; актывізаваць пошукі нафты і інш.). Абяспечыць школы і навуковыя ўстановы беларускай літаратуры, неабходнай для нацыянальнага адраджэння і развіцця роднай культуры. Дзеля гэтага — неадкладна перадаць друкарскі камбінат пад кантроль грамадскіх беларускіх арганізацый, таксама як “Союзпечать” — дзе патрабуецца неадкладная змена кіраўніцтва.

Важнейшай задачай, узятаю на сябе Прэзідэнтам, з’яўляецца ліквідацыя мафіяў, бандытызму і карупцыі (хабарніцтва). Іменна бандытызм, рэкет і карупцыя дапамагаюць партакратыі выконваць сістэматычную гаспадарчую і культурную дыверсію (каб у мутнай вадзе здабываць уладу).

Вырашэннем праблемы карупцыі і бандытызму адначасна вырашыць праблему развалу гаспадаркі Беларусі.

Стабілізуецца прамысловая і сельская вытворчасць. А ўвядзенне ўласнай валюты аканчальна выведзе з тупіка гаспадарку Беларусі.

Добрыя вынікі магло б даць стварэнне дарадка — эканамічнага органа, створанага з прадстаўнікоў (спецыялістаў) беларускай дыяспары замежжа. Гэты орган (рада або камітэт) склікаўся б, напрыклад, раз у квартал або ў выпадку патрэбы і выпрацоўваў бы канкрэтыя прапановы для вырашэння канкрэтных праблем. Землякі-патрыёты, якія дасканалы ведаюць рыначную сістэму замежжа, маглі б (малым коштам) дапамагчы Прэзідэнту ў правільным вырашэнні многіх праблемаў.

Адраджэнне сялянства Беларусі беспярэчна з’яўляецца краевугольным каменем у будаўніцтве незалежнай дзяржаўнасці. Бо абзодолены, ашуканы і галодны народ здольны думаць толькі пра хлеб і спосабы выжыць. Шчасця нацыі не прынясуць ні ваенныя саюзы з імперыялістамі, ні выпрошванне дармовай энергетыкі. Дарма яе ніхто не дасць. Прыйдзецца плаціць рабствам, паступовай утратай незалежнасці. Не шмат на свеце ўрадаў, якія з лёгкім сэрцам прадаюць свой народ у рабства чужакам. Мы ўпэўнены, што сённяшні беларускі ўрад будзе стаць на стражы незалежнасці, здабытай кроўю многіх пакаленняў. Успомнім эпоху Вітаўта Вялікага, князя Астроўскага, Кастуся Каліноўскага, мільёны загубленых ахвяр у лагерах і ў часе вайны. Цана за незалежнасць Беларусі аплачана мільёнамі патрыётаў, якія аддалі свае жыццё за волю і шчасце роднага народу.

Сваё шчасце беларусы збудуюць самі, трэба толькі развязаць ім рукі, вызваліць ад хамута партакратыі, якая сёння камандуе сялом і горадам. Мы верым, што Вы, паважаны сп. Прэзідэнт, будзеце ажыццяўляць надзеі і спадзяванні нацыі, узмацаць адзінства і абаронныя сілы народу, берагчы як святыню незалежнасць дзяржавы. Беларускі народ — адзін з найздольнейшых народаў свету і можа сам кіраваць сваім лёсам. Без ласкі імперыялістаў. Верым, што Вы з агідай адкінеце шлях іудаў і праданых палітыкаў, якія імкнуліся гандляваць цэлам Беларусі дэталічна і оптам. Мы ўпэўнены, што Вы, як адданы сваёй Бацькаўшчыне сын, пойдзеце нялёгка, але светазарным шляхам караля Міндоўга, Вітаўта Вялікага, Скарыны, Льва Сапегі, Меляшкі, Цёткі, Галядзедэ, Тарашкевіча, праф. Ігачова. На гэтым векапомным шляху Вы сустрэнеце нас, загартаваных у барацьбе за волю свайго краю, якіх жорстка лёс пасяліў за мяжой, але не здолёў вырваць з нашай душы каханні і адданасці справе вызвалення і росквіту роднага народу. І мы дапаможам Вам стаць Прэзідэнтам-вызваліцелем, падобным Вашынгтону і Гарыбальдзі...

У гэтым вялікім чыне Вас падтрымае ўвесь беларускі народ, дзе ён ні знаходзіцца — у метраполіі ці на эміграцыі. Няхай усім нам дапаможа ў гэтым Усемагутны Бог!..





**Д**А НЯДАЎНЯГА часу ў самым цэнтры старажытнай Оршы знаходзіўся комплекс пабудов, аб якім не згадваўся ні ў адным з турыстычных даведнікаў. У невысокіх будынках з магутнымі мураванымі сценамі, за мураваным жа плотам, абнесеным калочым дротам, размяшчалася турма. Прапіску ў гістарычным цэнтры горада гэтая ўстанова мела сталую — больш за паўтары сотні гадоў. Толькі ў канцы 1980-х турма была пераведзена ў іншае месца, і прыкладна тады ж “успомнілі”, што размяшчалася яна ў цікавым помніку беларускага дойлідства эпохі барока — у будынках былога Аршанскага езуіцкага калегіума.

Першая праца, якая тычылася даследавання Аршанскага калегіума як помніка архітэктуры, была выдадзена ў Маскве ў 1969 годзе А.Квіціцкай. У савецкі час бе-

драўлянымі будынкамі”. Праз год у дадатку да сваіх “Запісак” ён вырашыў крыху ўдакладніць сітуацыю: “Галоўнае яго ўпрыгожанне складаюць манастыры, якіх тут да 10”. Цэнтральнае месца сярод архітэктурных ансамбляў горада займаў комплекс мураваных пабудов Аршанскага езуіцкага калегіі, фарміраванне якога адбылася на працягу XVII — XVIII стагоддзяў.

Першапачаткова ўсе пабудовы калегіі былі драўлянымі. У 1621 годзе рэфэрэндарый і пісар Вялікага Княства Літоўскага Аляксандр Корвін-Гансеўскі ўласнай персонай прыбыў у Оршу дзеля таго, каб вызначыць канкрэтнае месцазнаходжанне дзялянкі лесу працягласцю сем верст уздоўж Дняпра, якую ахвяраваў кароль Жыгімонт III на ўзвядзенне езуіцкага касцёла. Пажаар, які надарыўся ў 1680 годзе, знішчыў усе драўляныя пабудовы калегіі. Яны былі адноўлены за тры наступныя га-

# ГАРТАЮЧЫ СТАРОНКІ “ВЕДЫ”

(Пачатак на 1-й стар.).

Раней у БССР на масавым узроўні фармаваўся прапагандысцкі штамп пра адзіную плынь “буржуазнага нацыяналізму” беларускай эміграцыі, афіцыйная прапаганда страшыла абы-вацеля “беларускім калабарацтва-янізмам” і антысаветызмам.

Сёння прыйшоў час “збіраць каменні” і наладжваць “масты” паміж дыяспарай і бацькаўшчынай. Тут асабістыя кантакты і афіцыйныя імпрэзы апырэдзілі ўзаемапазнанне на ўзроўні навукова-крытычным. Верагодна, нашыя калегі з далёкага замежжа, у першую чаргу там, дзе ёсць добра наладжаная інфармацыя, лепш ведаюць нас, чым мы іх, асабліва ў пазнанні гістарычным, грамадска-палітычным і літаратурным. Нашыя ж уяўленні пра амерыканскую беларусаведу засталіся на ўзроўні абстрактным: як усё тую ж плынь нацыянальнага дэмакратызму, але цяпер ужо з дадатным знакам. Між тым у агульным рэчывы гэтага кірунку, пачатым Ф. Багушэвічам ды “Нашай нівай” і палітычна аформленым 25 сакавіка 1918 года абвешчэннем суверэннай Беларускай Народнай Рэспублікі (БНР), ёсць свае адкрытыя і “падводныя” плыні. Паміж імі была не толькі згода, але і свае супярэчнасці, часовыя канфлікты, якія дзеля нацыянальнай салідарнасці звычайна не акцэнтуюцца, тактоўна замоўчваюцца.

Імя прафесара Янкі, ці Яна Станкевіча, вядомае ў нас галоўным чынам паводле ягонага фундаментальнага “Беларуска-Расійскага (Вялікалітоўска-расійскага) слоўніка”, выдадзенага пасля смерці аўтара ягонымі сынамі ў Нью-Йорку (1990). Беларуская лексікалогія — справа ўсяго свядомага жыцця гэтага ахвярнага рыцара беларускай ідэі. Той-сёй яшчэ ведае Яна Станкевіча па выдадзенай ім Бібліі ў сваім перакладзе. Гэта пакуль што адзіны аўтарскі пераклад Старога Завету на сучасную беларускую мову. Урэшце, таварыства беларускай мовы імя Ф. Скарыны выдала ягоны “Маленькі маскоўска-беларускі (Крывіцкі) слоўнічак фразэалягічны і прыказкаў ды прывітаньняў” (Мн., Навука і тэхніка, 1992). Гэта ўжо трэцяе выданне “Слоўнічка”. Першае было здзейснена ў акупаваным Мінску (1944), другое — у Нью-Йорку (1952). У падрыхтоўцы “Слоўнічка” ўдзельнічаў вядомы беларусавед на эміграцыі Антон Адамовіч.

З пасляслоўя Вінцука Вячоркі да мінскага выдання “Слоўнічка” ды з іншых крыніц даведліся мы ў агульных абрысах пра жыццёвы шлях гэтага рупліўца нашай спадчыны. Янка Станкевіч нарадзіўся 26 лістапада 1891 года ў вёсцы Арляняты Крэўскай воласці Ашмянскага павета. (Дарэчы, вёска Арляняты дала трох каларытных беларускіх вучоных і дзеячаў: Адама Станкевіча, Яна Станкевіча і Станіслава Станкевіча. Тры арлы з аднаго гняз-

да!). Вучыўся ў рускамоўных школах: спачатку ў Гальшанах, потым у Ашмянскай павятовай школе, урэшце, у Віленскай гімназіі (1911—1913). У Ашмянскай школе, як успамінае Я. Станкевіч, пачаў занатоўваць скарбы беларускай народнай мовы. Яшчэ раней шаснаццацігадовым юнаком далучыўся да беларускага руху, друкаваўся ў “Нашай ніве”. Шмат папрацаваў на беларускай асветнай ніве ў 1917—1920 гады, а пазней, у гады так званай Сярэдняй Літвы ў складзе адноўленай Польшчы, Я. Станкевіч удзельнічаў у стварэнні на Віленшчыне сеткі беларускіх пачатковых школ.

У 1922—1926 гадах Янка Станкевіч вучыўся ў Празкім універсітэце, набыў там ґрунтоўную філалагічную адукацыю. Пазней выкладаў беларускую мову ў Віленскай беларускай гімназіі, у Віленскім і Варшаўскім універсітэтах. Выдаваў першы беларускі лінгвістычны часопіс “Родная мова” (Вільня, 1930—1931), “Зборнічкі чысьціні беларускае мовы”, некалькі вучэбных дапаможнікаў (“Беларускі правапіс з практыкаваннямі” і інш.), даследаванні “Беларускія мусульмане і беларуская літаратура арабскім пісьмом” (1933), “Зьмена граматыкі беларускага языка ў БССР” (1936), “Роля мовы беларускае: яе вонкавая гісторыя ў розных перыяды гісторыі Беларусі” (1936) і інш.

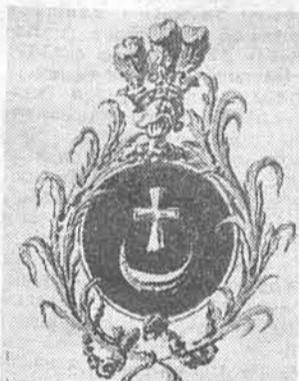
Вайна застала яго ў віленскім астразе Лукішкі. Ад бальшавіцкіх рэпрэсіяў выратаваўся, з’ехаўшы з Вільні ў акупаваную немцамі Польшчу. На Беларусі пад нямецкай акупацыяй шмат папрацаваў для беларускай адукацыі, культуры, навукі. У “Менскай газеце” апублікаваў цыкл нарысаў па гісторыі Беларусі, якія выйшлі асобнай кніжкай пад назваю “Крыўя — Беларусь у мінуласці”. (Менск, 1943). З 1944—1945 гадоў пачаўся новы, эмігранцкі этап жыццёвай дарогі гэтага нястомнага змагага за адраджэнне Беларусі.

Ужо 23 чэрвеня 1946 года па ініцыятыве Яна Станкевіча ў Рэгенсбургу (Германія) ствараецца Крывіцкае навуковае таварыства імя Пранціша Скарыны. (Так, на думку Станкевіча, гучыць імя нашага асветніка і першадрукара на аўтэнтыванай беларускай мове). Таварыства, паводле статута, мела быць міжнародным і аб’яднаць незалежных беларусаведаў усяго свету. Аднак рэальная праца яго пачалася пазней у ЗША: 22 студзеня і 19 лютага 1950 года адбыўся з’езд таварыства, на якім яго арганізатар Ян Станкевіч быў выбраны старшынёю, А. Вярбіцкі — сакратаром, Я. Шакун — скарбнікам. На гэтым з’ездзе вырашана выдаваць часопіс “Веда”.

Уладзімір КОНАН.

(Працяг будзе).

## АРШАНСКІ ЕЗУІЦКІ КАЛЕГІУМ



ларускія гісторыкі архітэктуры гэтым комплексам увогуле не займаліся. Паколькі не быў узятая пад ахову дзяржавы, калегіум не трапіў на старонкі “Збору помнікаў гісторыі і культуры Беларусі”. Непасрэдна яго гісторыяй цікавіліся толькі мясцовыя аршанскія крэатыўцы, якія ашчадна збіралі звесткі з усіх даступных ім друкаваных і архіўных крыніц. І толькі на пачатку 1990-х гадоў Аршанская калегія зрабілася аб’ектам больш ґрунтоўнага навуковага вывучэння. Асобныя старонкі з яе гісторыі акрэсліла ў сваёй манаграфіі “Иезуиты в Белоруссии” (Мн., 1990) сп. Т. Блінова; за подпісам гэтай жа даследчыцы ў першым томе “Энцыклапедыі гісторыі Беларусі” з’явіўся артыкул “Аршанскі езуіцкі калегіум”. У МДП “Віцебск-праектрэстаўрацыя” ў 1991—1992 гадах былі праведзены комплексныя навуковыя даследаванні помніка, на падставе вынікаў гісторыка-архіўных і археалагічных раскопукаў зроблены праект яго рэканструкцыі. Некаторыя старонкі адноўленай гісторыі калегіі аршанскіх езуітаў і прапа-нуваем увазе шанюўнага чытача.

### ПАЧАТАК ГІСТОРЫІ

Ордэн езуітаў, як вядома, быў зацверджаны булай папы Паўла III у 1540 годзе. Першы езуіцкі калегіум у Вялікім Княстве Літоўскім узнік ужо ў 1569 годзе ў Вільні. Першы свой візіт на сучасную Беларусь езуіты нанеслі ў 1573 годзе, калі накіравалі з Вільні сваю місію ў Оршу. Аднак асаблівага плёну місіянерам гэты візіт не прынес.

У 1590 годзе канцлёр ВКЛ Леў Сапега набыў у самым цэнтры Оршы ў калывністаў пляц, на якім раней стаяў гельвецкі збор, і пабудоваў на ім першы ў горадзе каталіцкі касцёл. Разам з пробацшам новага касцёла Якубам Лаўрэнці пачаў рыхтаваць адкрыццё езуіцкага калегіі ў Оршы. У 1609 годзе яны выклалі свой план каралю Жыгімонту III, калі той прыбыў у горад. У 1610 годзе кароль ахвяраваў аршанскім езуітам прабоства з 11 ва-локамі зямлі, у 1612 годзе — яшчэ 5 вёсак, у 1616-м — вялікі маёнтак Фашчаўка, вылучаны з зямель Магілёўскай каралеўскай эканоміі. Усе гэтыя ўладанні былі зацверджаны папам Паўлам V і соймам у 1616 годзе. Разідэнцыя езуітаў у Оршы па загаду генерала ордэна ў тым жа годзе была ператворана ў калегіум.

Роля, якую адыграў ордэн езуітаў у гісторыі Беларусі, вымагае шматбаковай і неадназначнай ацэнкі. З’яўляючыся магутным правадніком экспансіі каталіцызму, а пазней і сродкам апаліячвання мясцовага насельніцтва, езуіцкія калегіі адначасна сталіся і чынікамі пашырэння асветніцтва і адукацыі на Беларусі, трансфармацыі еўрапейскай мастацкай традыцыі пры перанясенні яе на мясцовую глебу. Менавіта на культурна-асветніцкім аспекце дзейнасці аршанскіх езуітаў мы і маем намер спыніцца больш дэталёва.

### “ГАЛОЎНАЕ

### УПРЫГОЖАННЕ МЕСТА”

Знаёмячыся на пачатку XIX стагоддзя з “заходнімі правінцыямі” Расійскай імперыі, акадэмік сталічнай Акадэміі навук Васіль Севяргін, праехаўшы праз Оршу, занатаваў у сваім дзёніку: “Орша ёсць няправільны горад са шматлікімі дрэннымі

ды пад кіраўніцтвам рэктара калегіі Фларыяна Рэшкі.

Першая мураваная пабудова — жыллё для манахаў, або калегіум — была ўзведзена аршанскімі езуітамі ў 1690 годзе з фундацыі караля Яна Сабескага. Духпавярховы калегіум быў пабудаваны ў “дзве лініі”, злучаныя паміж сабою пад прамым вуглом. Апроч жылых памяшканняў для манахаў, тут размяшчаўся канвікт для вучняў публічнай школы, трапезная, бібліятэка і архіў. У больш познія часы адзін з тарцоў калегіума быў упрыгожаны фігурнай вежай з гадзіннікам, які “адбіваў на увесь горад гадзіны і чвэрці”, а фасад на злеме “дзвюх ліній” — высокім багата дэкараваным двух’ярусным фронтонам. З пэўнымі пераробкамі і значнымі стратамі вонкавага аблічча будынак стаіць і зараз.

Комплекс пабудовы Аршанскага езуіцкага калегіума размяшчаўся ў самым цэнтры горада на базэ ракі Аршыцы ў месцы зліцця яе з Дняпром. Уся тэрыторыя калегіума была абнесена мураванай сцяной і ў плане мела форму замкнутага няправільнага пяцікутніка. Аднак нізкая агароджа амаль не засланяла будынкаў, якія добра праглядаліся з розных пунктаў горада. Касцёл, школа з бурсай, калегіум, аптэка і розныя гаспадарчыя будынкі вольна размяшчаліся на пляцоўцы, абнесенай мурам, і не ўтваралі замкнутага ўнутранага двара. Тэндэнцыя раскрыцця пабудовы да горада, увасобленага аршанскімі езуітамі ўжо ў канцы XVII стагоддзя, на працягу наступнага стагоддзя стала дамінуючай для ўсяго кляштарнага будаўніцтва на Беларусі.

Мураваны касцёл аршанскія езуіты пачалі ўзводзіць у 1741 годзе. Праз чатыры гады закладзены падмуркі праверыў архітэктар Фантана. Імя аўтара праекта касцёла не захавалася, а вось імя кіраўніка будаўнічых прац вядома: ім быў ураджэнец Баварыі езуіт Бенедыкт Мезмер, высокакваліфікаваны мушчык, які ўзводзіў сцены езуіцкага касцёла ў Полацку. З-за недахопу сродкаў будавалі касцёл у Оршы вельмі марудна і асвятлілі імя Архангела Міхаіла толькі ў 1768 годзе. Моцнае эмацыянальнае уражанне пакідалі веліч і манументальнасць храма. У касцёле знаходзілася пяць мураваных алтароў, выдатная скульптура Божай Маці, зробленая з дрэва, пафарбаваная і вызалачаная, партрэты каралёў Жыгімонта III і Уладзіслава IV — фундатараў калегіі, багатая рызніца, шмат срэбнага касцельнага начыння.

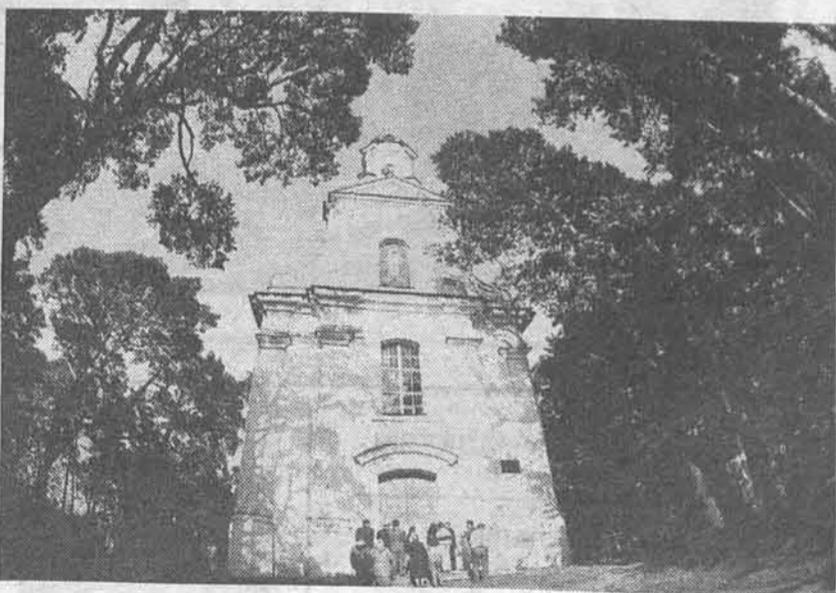
### “АСОБЫ МАНАСКІЯ”

Аб жыцці насельнікаў Аршанскага калегіі да нашага часу захавалася не вельмі шмат звестак. Вядома, што ў апошняй чвэрці XVIII стагоддзя пры калегіуме звычайна жылі 20—29 манахаў. Самыя малодшыя з іх — вучні-клірыкі — мелі ўзрост ад 17 да 25 гадоў, астатнія — ад 23 да 73. Апроч адпраўлення патрэб рэлігійнай дзейнасці маладыя манахі навучаліся розным рамёствам пад кіраўніцтвам дасведчаных майстроў (звычайна ўдасканальваліся ў тых прафесіях, што мелі да паступлення ў ордэн). Пры Аршанскага калегіі існавала кра-вецкая майстэрня, кузня і сталярня.

Людміла ХМЯЛЬНИЦКАЯ.

(Заканчэнне будзе).

### ГІСТАРЫЧНЫЯ І АРХІТЭКТУРНЫЯ ПМНІКІ БЕЛАРУСІ



Праваслаўны храм у вёсцы Жыровічы.

Фота Аркадзя НІКАЛАЕВА.

АКЦЫЯ БЕЛАРУСКАГА ФОНДУ КУЛЬТУРЫ

УВАСКРАШАЮЧЫ  
МІНУЛАЕ —  
ДБАЕМ  
ПРА БУДУЧЫНЮ

(Пачатак на 1-й стар.)

Дзе вытокі Бацькаўшчыны! Флагі, сімволіка! Не толькі. Веданне гісторыі свайго краю, яго традыцыі, культуры адкрывае шлях да духоўнага адраджэння і ўзбагачэння народа, да ўзгадавання патрыятызму. Не на словах, а ўвачавідкі пераканаліся ў гэтым ўдзельнікі свята на зямлі Друцка.

Уявіце сабе карціну: сённяшні Друцк (цяпер амаль вёска) пераўтварыўся ў цэнтр княства Друцк, як і 902 гады назад. На высокіх узгорках, у мінулым абарончых валах, на конях, у кальчугах, іншых даспехах старых часоў сядзяць князь і яго воіны. Перабірае струны гусляр, на старабеларускай мове гуцаць царкоўныя песні. Недзе на крутой звіліне вала стракоча пад рукамі бабулі-рукадзельніцы забыты калаўрот.

Але не толькі тэатралізаванаму відовішчу, цудоўна арганізаванаму рэжысёрам Н. Макарцовым, былі ўдзячныя мясцовыя жыхары і госці з сталіцы ды іншых мясцін Беларусі. Апаздзіралі яны артыстам мясцовых народных калектываў, якія ўваскрасілі забытыя песні, абрады. З асападай слухалі выступленні фальклорных калектываў з Мінска — “Ліцвінаў”, “Валачоўнікаў”.

Культурна-нацыянальным момантам урачыстасці сталі выступленні вядомых пісьменнікаў і паэтаў, вучоных. І. Чыгрынаў, Н. Пашкевіч, Г. Пашкоў, У. Скарынкі, А. Пісьмянкоў, С. Лаўшук гаварылі аб гісторыі зямлі Друцка, любові да Айчыны, чыталі лепшыя свае творы.

Аднак свята ёсць свята. Як абысціся на ім без падарункаў! Вуліцы Друцка сустракалі гасцей гірляндамі, сплеценымі з галінак дрэў і кветак, гандлёвымі радамі, дзе без платы можна было адчуць сапраўдную беларускую гасціннасць. Мясцовыя гаспадыні ў маляўнічых нацыянальных касцюмах частавалі сваіх жыхароў і гасцей бульбай у чыгунках, акуратна нарэзанымі скрылікамі сала, разнастайнымі пачыннямі і саленнямі, свежым малаком з гліняных збаноў.

А супрацоўнікі і актывісты фонду культуры дарылі прысутным лістоўкі, у якіх вучоныя расказалі гісторыю гора-



да, сувенирныя вымпелы — памяць аб сустрэчы.

Упрыгожылі і ўзбагацілі падзею міні-выстаўкі. Размясціліся яны на крутых схілах валоў былога гарадзішча. Пра што расказалі, чым парадавалі! Адна мовай археалагічных знаходак расказала ўдзельнікам свята пра жыццё Друцка ў былыя часы. Старадаўнія грашовыя знакі, прадметы быту, жаночыя ўпрыгажэнні быццам прыадчынілі заслону гісторыі. На другой можна было пазнаёміцца з самабытнымі творамі мясцовых умельцаў — ткачых, вышывальшчыц, рэзчыкаў па дрэву. Ну а на трэцяй — набыць вырабы прадпрыемстваў фонду культуры — Бабруйскай галантарэйнай фабрыкі і Маладзечанскай фабрыкі мастацкіх вырабаў.

Гэта незвычайная падзея адбылася дзякуючы руплівасці кіраўніцтва Беларускага фонду культуры, пры дапамозе намесніка старшыні Талачынскага райвыканкома М. Завадскага, за-

гачыка аддзела культуры М. Ярошова, старшыні калгаса “Праўда” Талачынскага раёна. Бескарысліваю матэрыяльнаю дапамогаю для арганізацыі свята ў Друцку аказалі таксама банк “Беларусь” і Фонд падтрымкі дэмакратычных рэформ імя Л. Сапегі. Гэта дзякуючы ім уважліва светлая памяць у душах людзей розных пакаленняў, з’явілася вера ў тое, што заўтрашні дзень, пабудаваны на добрых традыцыях, павінен быць лепшым. На фоне сённяшняй бездухоўнасці і грамадскай апатыі гэта была светлая падзея. Яна ўпрыгожыла нашу жыццё і, можа, зрабіла нас дужэйшымі і розумам, і сэрцам.

Валянціна КУДРАЎЦАВА.

На здымках, зробленых нашым карэспандэнтам Віктарам СТАВЕРАМ, адлюстраваны паасобныя моманты свята на зямлі друцкай, дзе пераплялася гісторыя і сучаснасць.



ЛІСТКІ З КАЛЕНДАРА

16 верасня, пятніца

РАІСА  
КАШЭЛЬНІКАВА

Калі б Раіса Мікалаеўна Кашэльнікава сыграла на сцэне тэатра імя Янкі Купалы толькі адну Паўлінку ў выдатным сексцэце са Ржэцкай, Пола, Глебавым, Платонавым і Дзядзюшкам, то і тады яе імя назаўсёды ўвайшло б у гісторыю беларускага тэатра.

Кашэльнікава была першай выканаўцай ролі Паўлінкі і ў БДТ-2 (пазней тэатр імя Якуба Коласа), на сцэне якога пачынаўся творчы шлях актрысы. У 1936 годзе на прэм’еры спектакля “Паўлінка” прысутнічаў сам Янка Купала. Ён рабіў свае заўвагі і дзям’яўся уражаннямі аб выканаўцах. Аб Кашэльнікавай аўтар п’есы сказаў: “Такой Паўлінкі яшчэ не было...” Патрабавальная актрыса знаходзілася пасля таго яшчэ шмат гадоў у няспынным пошуку. Яна шліфавала вобраз ад спектакля да спектакля, набліжаючы да Купалавай фальклорнай першаасновы. Вобраз Паўлінкі прывабны сваёй пшчотай, гарэзлівацю, непасрэднасцю і чысцінёй. Кашэльнікава сыграла дзям’яўчынку, для якой каханне непарыўна звязана з прагай светлага жыцця, асэнсаванага і поўнага. Яе Паўлінка, поўная рашучасці, так і гаворыць: “А няхай сабе будзе, што мае быць — я свайго такі даб’юся або згіну, каб і следу не засталос’я”.

З 1939 года творчасць Кашэльнікавай была непарыўна звязана з тэатрам імя Янкі Купалы.

Ей належыць першая самабытная трактоўка многіх роляў класічнага і сучаснага рэпертуару на нацыянальнай сцэне. Перад вачамі праходзіць цэлая галерэя вобразаў — Ларыса ў “Беспасажніцы”, Глафіра ў “Вауках і авечках”, Любоў у “Апошніх”, Аня ў “Сям’і”, Аўгіння ў спектаклі “У пушчах Палесся”, Броня ў п’есе “З народаў”, Уладзіслава Луцэвіч у “Шчасці пазта”... І славаўта, неуміручая купалаўская Паўлінка — каронная роля актрысы.

Наталля САКАЛОЎСКАЯ.

Марцін КОЎЗКІ

САТЫРЫЧНЫЯ МІНІЯЦЫОРЫ

Адзінае несаспаванае, што застаўся нам ад савецкага, — савецкае шампанскае. Дык і таго няма. Ці то бутэлек нестас, ці то савецкага.

Адзнака дробязі: дробязь імкнецца быць буіною.

Адкуль бяруцца анекдоты пра нашы хібы і бядоты? Не з-за гары, не з-за пагорка, кпіць той, каму бальці і горка.

— Ад мяне святло, — казала цемра, — я зоркі запальваю, а золак тушыць.

Адным, каб згарэць, хапае імгнення, іншым нестас жыцця.

— Апладысменты, апладысменты, — шаптаў суфлёр глядзельнай зале, але ніхто на яго не звяртаў увагі.

Аргументы тых, што “на чале”: “Я не спецыяліст, але...”

А хто там ляжыць па ярах, па лагах з развальвернымі кулямі ў галавах? — Беларусы. — А чаго ж, чаго ж хацелася ім, акрыялым душой ды сляпым і глухім? — Людзьмі звацца!

Бачыў трывожны сон: пакуль я пляваў у столь, нехта мяне пераплонуў.

Бегаюць цяпер па нашых скверах колі, таксы, спаніэлі, тай-тэр’еры. Кагадзе было яшчэ не так: людзі дзетак мелі, не сабак.

Рэдактар Вацлаў МАЦКЕВІЧ

ЗАСНАВАЛЬНІК:

Беларускае таварыства па сувязях з суайчынікамі за рубяжом (таварыства “Радзіма”).



НАШ АДРАС:

220005, МІНСК, ПРАСПЕКТ  
Ф. СКАРЫНЫ, 44.

ТЭЛЕФОНЫ: 33-01-97, 33-02-80,  
33-03-15, 33-16-56, 33-07-82.

Пазіцыя рэдакцыі і аўтараў, матэрыялы якіх друкуюцца на старонках “Голасу Радзімы”, не заўсёды супадаюць.

Газета набрана і звярстана ў камп’ютэрным цэнтры рэдакцыі газеты “Вечерний Минск”.  
Адрукавана ў друкарні “Беларускі Дом друку”.  
Тыраж 6 000 экз.  
Індэкс 63854. Зак. 1340.  
Падпісана да друку 19. 9. 1994 г.